

Anonimizált változat

Fordítás

C-574/21-1

C-574/21. sz. ügy

Előzetes döntéshozatal iránti kérelem

A benyújtás napja:

2021. szeptember 20.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Nejvyšší soud České republiky (Cseh Köztársaság)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2021. június 29.

Felperes:

QT

Alperes:

O2 Czech Republic a. s.

[...]

VÉGZÉS

A Nejvyšší soud (legfelsőbb bíróság, Cseh Köztársaság) [omissis] a [omissis] **QT** [omissis] felperes által az **O2 Czech Republic a.s.** alperes [omissis] ellen 2 023 799 CZK kamatokkal növelt összegének megfizetése iránt indított, az Obvodní soud pro Prahu 4 (prágai 4. sz. kerületi bíróság, Cseh Köztársaság) előtt folyamatban lévő ügyben (ügyszám: 60 C 100/2014) a felperes által a Městský soud v Praze (prágai városi bíróság, Cseh Köztársaság) 2019. november 27-i ítéletével (ügyszám: 72 Co 302/2019–939) szemben benyújtott felülvizsgálati kérelmet elbírálva következőképpen határozott:

I. [omissis]

II. A Nejvyšší soud (legfelsőbb bíróság) az Európai Unió működéséről szóló szerződés 267. cikke alapján az alábbi kérdéseket **terjeszti** előzetes döntéshozatalra az Európai Unió Bírósága elé:

Úgy kell-e értelmezni a tagállamok önálló vállalkozóként működő kereskedelmi ügynökökre vonatkozó jogszabályainak összehangolásáról szóló, 1986. december 18-i tanácsi irányelv 17. cikke (2) bekezdése a) pontjának második franciabekezdése értelmében vett „jutalék[...], amelytől a kereskedelmi ügynök [...] esett el” kifejezést, hogy ilyen jutaléknak minősül az olyan szerződések megkötése utáni jutalék is, amelyeket a kereskedelmi ügynök a kereskedelmi képviselő folytatása esetén olyan vevőkkel kötött volna, akiket a képviselt gazdasági szereplőnek szerzett, vagy akikkel az üzlet nagyságrendjét jelentős mértékben növelte?

Igenlő válasz esetén milyen feltételek mellett vonatkozik ez a következtetés a szerződés megkötése utáni úgynevezett egyszeri jutalékokra?

I n d o k o l á s:

I.

Az ügy tényállása és a cseh bíróságok előtti eddigi eljárás

- 1 A jelen ügyben a felperese azt kérte, hogy kereskedelmi ügynöki kártalanítási igény alapján az alperest kötelezzék részére 2 023 799 CZK késedelmi kamatokkal növelt összegének megfizetésére.
- 2 Az Obvodní soud v Praze 4 (prágai 4. sz. kerületi bíróság, Cseh Köztársaság) 2015. szeptember 14-i első ítéletében [omissis] részben helyt adott a keresetnek, a Městský soud v Praze (prágai városi bíróság) mint fellebbviteli bíróság azonban, 2016. március 16-i végzésével [omissis] a tényállás nem megfelelő megállapítása miatt hatályon kívül helyezte ezt a határozatot, és az ügyet visszautalta az elsőfokú bíróság elé.
- 3 Az Obvodní soud v Praze 4 (prágai 4. sz. kerületi bíróság) 2019. január 30-i második ítéletével [omissis] a keresetet elutasította.
- 4 Az alsóbb fokú bíróságok a következő tényállást állapították meg:

A felperes és az alperes jogelődje (a továbbiakban: alperes) 1998. január 1-jén ügynöki szerződést kötött, amelynek tárgyát a kereskedelmi képviselő feltételei, az alperes által az NMT 450 és GSM rendszerben nyújtott távközlési szolgáltatások kínálása és értékesítése, mobiltelefonok, azok tartozékai, valamint adott esetben egyéb termékek értékesítése és a vevők részére biztosított ügyfélszolgálat képezte. 2010. március 31-én a felek közötti jogviszony az alperes felmondása révén megszűnt.

Az ügynöki szerződés értelmében a felperes az általa az alperes nevében kötött minden egyes szerződés tekintetében egyszeri díjazásra jogosult. Bár a felperes 2006-ban és 2007-ben új ügyfeleket szerzett az alperesnek, illetve a meglévő ügyfelekkel például egy másik termék vonatkozásában további szerződéseket kötött, illetve meghosszabbította velük a szerződéseket, ugyanakkor, még ha figyelembe vesszük is az előfizetési szerződés maximális, ezekben az években 30 hónapos időtartamát, az időtartam, amelyre e szerződéseket kötötték, nem lépte túl 2010. március 31-ét, amikor a felek közötti szerződéses jogviszony megszűnt. Ami a 2008. és 2009. évet illeti, a 2010. március 31-i időpontot összesen 431 kötelezettségvállalás lépte túl, ez a szám 155 új szerződést foglalt magában, és 276 esetben került sor a kötelezettségek módosításra. A felperes tehát bizonyította, hogy új ügyfeleket szerzett az alperesnek, valamint a meglévő ügyfelekkel növelte az üzlet nagyságrendjét. E tevékenységekért a felperes az alperestől megkapta az esedékes díjat.

- 5 Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a felperesnek egyértelműen és konkrétan meg kellett volna határoznia, hogy az alperes milyen haszonra tett szert a felperes által folytatott üzletből, amit a felperes nem tett meg. Ezért a bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a felperes nem bizonyította, hogy az alperes az együttműködés megszűnését követően is jelentős haszonra tett volna szert a felperes által szerzett vevők után. Ennélfogva a bíróság részletesen már nem foglalkozott a kártalanítás kifizetésének másik feltételével, vagyis azzal, hogy az méltányos volt-e. Ezért a keresetet mint megalapozatlant elutasította.
- 6 A felperes fellebbezését elbíró Městský soud v Praze (prágai városi bíróság) a fentiekben hivatkozott határozatában helybenhagyta az elsőfokú bíróság ítéletét, amelynek során az elsőfokú bíróság ténybeli megállapításaira támaszkodott.
- 7 A fellebbviteli bíróság hangsúlyozta, hogy a felperes által az üzletek közvetítése tekintetében elfogadott jutalékok egyszerűek voltak, és azokat teljes egészében kifizették a felperes részére, továbbá hangot adott azon véleményének, miszerint a felperes azon jutalékokkal kapcsolatos érvelése, amelyek további üzletek meglévő vagy új ügyfelekkel való megkötésének időpontjától kezdve elméletileg megillették volna, nem alapoz meg kártalanításhoz való jogot a zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (513/1991. számú törvény, a kereskedelmi törvénykönyv, a továbbiakban: kereskedelmi törvénykönyv) 2013. december 31-ig hatályos 669. §-a értelmében. Igaz, hogy a felperes szerzett új vevőket, és növelte az üzlet nagyságrendjét a meglévő vevőkkel, amiből az alperes az ügynöki szerződés megszűnését követően is szert tehetett haszonra, ezen üzletek tekintetében azonban [az alperes] az ügynöki szerződés alapján már kifizette a jutalékot a felperesnek, így kártalanítás fizetése a kereskedelmi törvénykönyv 669. §-a (1) bekezdésének b) pontja értelmében nem lenne méltányos, ami már ez okból is megalapozza a kereset elutasítását.
- 8 A felperes felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a fellebbviteli bíróság ítéletével szemben.

- 9 A felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél a felülvizsgálati bíróság előtt olyan kérdést vet fel, amelyet a fellebbviteli bíróság ugyan kétségtelenül a felülvizsgálati bíróság ítélezési gyakorlatának megfelelően bírált el, azonban a felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél szerint e kérdésre eltérő választ kell adni. A felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél vitatja a Nejvyšší soud (legfelsőbb bíróság) azon jogi következtetését, amely szerint a kereskedelmi törvénykönyv 669. §-a (1) bekezdésének b) pontja értelmében vett elvesztett jutalék olyan jutalék, amelyet az ügynök „ellenkező esetben a már teljesített üzletek után kapna” (kapcsolódó határozatokként lásd: Nejvyšší soud [legfelsőbb bíróság] 2011. október 26-i ítélete, ügyszám: 32 Cdo 3359/2011, ECLI:CZ:NS:2011:32.CDO.3359.2011.1; 2013. december 17-i ítélete, ügyszám: 32 Cdo 534/2012, ECLI:CZ:NS:2013:32.CDO.534.2012.1; 2015. október 27-i ítélete, ügyszám: 23 Cdo 1531/2015, ECLI:CZ:NS:2015:23.CDO.1531.2015.1). A felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél ezzel szemben azt állítja, hogy elvesztett jutalék az olyan jutalék is, amelyet a kereskedelmi ügynök elméletileg megkapott volna, vagyis amelyeket olyan üzletek tekintetében vesztett el, amelyeket a képviselt gazdasági szereplő az ügynöki szerződés megszűnését követően kötött olyan vevőkkel, akiket a kereskedelmi ügynök szerzett, vagy akikkel az üzlet nagyságrendjét jelentős mértékben növelte.

II.

Az alkalmazandó nemzeti jog

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (513/1991. számú törvény, kereskedelmi törvénykönyv) 2013. december 31-ig hatályos változat:

669. §

(1) A kereskedelmi ügynök a szerződés megszűnése esetén kártalanításra jogosult, ha

a) a képviselt gazdasági szereplőnek új vevőket szerzett, vagy a már meglévő vevőkkel az üzlet nagyságrendjét jelentős mértékben növelte, és a képviselt gazdasági szereplő az e vevőkkel folytatott üzletből továbbra is jelentős haszonra tesz szert; valamint

b) e kártalanítás kifizetése, figyelembe véve az összes körülményt, méltányos, különös tekintettel arra a jutalékra, amelytől a kereskedelmi ügynök elesett, és amely az ilyen vevőkkel megvalósított üzletekből ered; e körülmények magukban foglalják a 672a. § értelmében vett versenytilalmi záradék alkalmazását vagy alkalmazásának mellőzését is.

III.

Az alkalmazandó európai uniós jog

10 A tagállamok önálló vállalkozóként működő kereskedelmi ügynökökre vonatkozó jogszabályainak összehangolásáról szóló, 1986. december 18-i tanácsi irányelv (a továbbiakban: irányelv):

17. cikk

(1) A tagállamok kötelesek megtenni a szükséges intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy a kereskedelmi ügynök az ügynöki szerződés megszűnése után a (2) bekezdés rendelkezéseivel összhangban kártalanítást kapjon, vagy a (3) bekezdés rendelkezéseivel összhangban kárát megtérítsék.

(2)

a) A kereskedelmi ügynök akkor és olyan mértékben jogosult kártalanításra, ha:

- a megbízónak új vevőket szerzett, vagy a már meglévő vevőkkel az üzlet nagyságrendjét jelentős mértékben növelte és a megbízó az e vevőkkel folytatott üzletből továbbra is jelentős haszonra tesz szert, és*
- ezen kártalanítás kifizetése, figyelembe véve az eset összes körülményeit, méltányos, különös tekintettel arra a jutalékra, amelytől a kereskedelmi ügynök az ilyen vevőkkel kötött üzletekkel kapcsolatban esett el. A tagállamok az ilyen körülményekre vonatkozóan úgy is rendelkezhetnek, hogy azok magukban foglalják a 20. cikk szerinti kereskedelmi korlátozó záradék alkalmazását.*

IV.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés indokolása

11 Az irányelv célja a tagállamok jogának a kereskedelmi ügynöki szerződés felei közötti jogviszonyok területén történő összehangolása. Az irányelv célja különösen az, hogy a kereskedelmi ügynököket védje a megbízóikkal fennálló kapcsolatukban, és evégett az irányelv többek között a 13–20. cikkében megállapítja az ügynöki szerződés megkötésének és megszűnésének szabályait (lásd: a Bíróság 2006. március 23-i Honyvem Informazioni Commerciali ítélete, C-465/04, ECLI:EU:C:2006:199, 18. és 19. pont, illetve 2009. március 26-i Turgay Semen ítélete, C-348/07, ECLI:EU:C:2009:195, 14. pont). E tényre tekintettel a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint ki kell zárni az irányelv 17. cikkének minden olyan értelmezését, amely hátrányosan érintheti a kereskedelmi ügynököt (további hivatkozásokkal együtt lásd: a Bíróság 2018. április 19-i Conseils et mise en relations (CMR) SARL ítélete, C-645/16, ECLI:EU:C:2018:262, 35. pont).

12 A Cseh Köztársaság joga a kártalanítási rendszeren alapul, mivel átültette az irányelv 17. cikkének (2) bekezdésében foglalt rendelkezést. Ez a rendszer többek között megtalálható a Németországi Szövetségi Köztársaság hatályos jogi

rendelezéseiben is (lásd: a fent hivatkozott Turgay Semen ítélet, C-348/07, 16. pont).

- 13 A Nejvyšší soud (legfelsőbb bíróság) a 2011. október 26-i ítéletében (ügyszám: 32 Cdo 3359/2011) arra az álláspontra jutott (bár csak *obiter dictum*-ként), hogy a jutaléknak, amelytől a kereskedelmi ügynök az ügynöki szerződés megszűnése miatt elesne, olyan jutaléknak kell lennie, amelyet ellenkező esetben (azaz a kereskedelmi képviselet folytatása esetén) a már megvalósított üzletek, azaz az általa megkötött üzletek vagy az üzlet nagyságrendjének általa jelentős mértékben történő növelése után kapna. A Nejvyšší soud (legfelsőbb bíróság) ezen álláspontját 2013. december 17-i ítéletében (ügyszám: 32 Cdo 534/2012), 2015. október 27-i ítéletében (ügyszám: 32 Cdo 1531/2015), és más ítéletekben is fenntartotta, ezáltal állandó ítélkezési gyakorlatot alakítva ki.
- 14 Ugyanakkor ellentétes tendencia figyelhető meg a német ítélkezési gyakorlatban és jogirodalomban, amely arra az álláspontra helyezkedett, hogy a kereskedelmi ügynök által elveszített jutaléknak minősül a szerződések megkötése utáni olyan jutalék, amelyet a kereskedelmi ügynök a szerződés hipotetikus folytatása esetén a képviselt gazdasági szereplő és azon vevők közötti jövőbeli üzletek után kapott volna, akiket a kereskedelmi ügynök a képviselt gazdasági szereplőnek szerzett, vagy akikkel az üzlet nagyságrendjét jelentős mértékben növelte (a Bundesgerichtshof [szövetségi legfelsőbb bíróság, Németország] ítélkezési gyakorlata tekintetében lásd: Busche in OETKER, Hartmut et al., Kommentar zum Handelsgesetzbuch (HGB) összefoglaló mű, 4. Aufl. München: C.H. Beck, 2021, HGB § 89b, 22. pont; Strobl in Münchener Kommentar zum HGB 5 Aufl., 2021, HGB § 89b, 104. pont; ítélkezési gyakorlat: például a Bundesgerichtshof [szövetségi legfelsőbb bíróság] 1957. május 13-i határozata, ügyszám: II ZR 19/57, a Neue Juristische Wochenschrift folyóiratban is publikálva, 1957, 1028) Ez a következtetés a német kereskedelmi törvénykönyvnek a 2009. évi módosítását megelőzően hatályos 89b. §-a (1) bekezdése 2. pontjának szövegéből is levonható, amely kifejezetten a jövőben megkötött üzletekre vonatkozott.
- 15 A német ítélkezési gyakorlatból és jogirodalomból kitűnik, hogy egyszeri jutalékok (*Einmalprovisionen*) esetében a kereskedelmi ügynök nem esik el jutaléktól. Például a Landgericht München (müncheni regionális bíróság, Németország) 2011. február 23-i határozatában (ügyszám: 10 HK O 3966/10) arra a következtetésre jutott, hogy a kábeles rádiós és televíziós műsorcsomagra vonatkozó szerződés megkötése utáni egyszeri jutalék nem minősül olyan jutaléknak, amelytől a kereskedelmi ügynök elesik. A regionális bíróság e következtetésre pont az egyszeri jutalék jellege alapján jutott: „az egyszeri jutalék kikötése a kereskedelmi ügynök rendszerint az ügynöki szerződés megszüntetésével összefüggő hátrányos helyzetének ellensúlyozására szolgál”. Hasonló következtetésre jutott az Oberlandesgericht Köln (kölni regionális felsőbbbíróság, Németország) is a 2015. június 19-i határozatában (ügyszám: 19 U 109/14), amely a BeckRS 2015, 19345 számon a Beck-online.de informatikai rendszerben is elérhető (lásd különösen a 44., 45. pontot), noha kifejezetten hangsúlyozta, hogy annak ellenére, hogy a jutaléktól nem estek el, a

kártalanításhoz való jog megadható. A német jogi kommentárookban is a következő olvasható: „Amennyiben megítélik az egyszeri jutalékot, a korábbi álláspontoknak (azaz a német kereskedelmi törvénykönyv 89b. §-ának a Turgay Semen [C-348/07] ügyben hozott ítélet alapján bevezetett 2009. évi módosítását megelőző álláspontoknak) megfelelően semmilyen jutalékveszteség nem állt fenn abban az esetben, amikor a kereskedelmi ügynök által szerzett vevőkkel a jövőben semmilyen üzlet nem várható. Ez a probléma főként a hosszú távú szerződések esetében merül fel, amelyek esetében a közvetítés után egyszer s mindenkor a szerződés megkötésekor fizetik ki a jutalékot.” (Lásd az egyéb jogirodalomra való további hivatkozásokat: EMDE, Raimond, Vertriebsrecht: §§ 84–92c HGB. *Handelsvertreterrecht -Vertragshändlerrecht – Franchiserecht*. 3. neu bearbeitete und erw. Aufl. Berlin: De Gruyter, 2014, HGB § 89b, 228. pont).

- 16 Az előző pontokban említett, a Nejvyšší soud (legfelsőbb bíróság) állandó ítélezési gyakorlatával ellentétes ítélezési gyakorlat és jogirodalom fényében vitathatatlanul kétség merül fel az irányelv 17. cikke (2) bekezdése a) pontja második franciabekezdésének értelmezését illetően, amelyről a Nejvyšší soudot (legfelsőbb bíróság) kötő, az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikkének (2) bekezdése és a Cseh Köztársaság Alapjogi Chartája 36. cikkének (1) bekezdése értelmében hatáskörrel rendelkező bíróságként kizárólag az Európai Unió Bírósága dönthet.
- 17 Mivel a jelen ügyben a kereskedelmi ügynök kártalanításhoz való jogának kérdésében való határozathozatalhoz szükséges az irányelv 17. cikke (2) bekezdése a) pontja második franciabekezdésének értelmezése, a Nejvyšší soud (legfelsőbb bíróság) olyan bíróság, amely határozataival szemben a nemzeti jog alapján az Európai Unió működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: EUMSZ) 267. cikkének (3) bekezdése értelmében nem lehet jogorvoslattal élni, valamint azon kivételek egyike sem alkalmazható, amelyek esetében nincs szükség előzetes döntéshozatal céljából értelmezéssel kapcsolatos kérdésnek a Bíróság elé terjesztésére (az irányelv 17. cikke (2) bekezdése a) pontjának második franciabekezdésében foglalt adott kifejezés értelmezése nem tekinthető *acte clair*nek vagy *acte éclairé*nek – lásd a Bíróság CILFIT ítéletét [C-283/81]), a Nejvyšší soud (legfelsőbb bíróság) az EUMSZ 267. cikkben foglalt eljárásnak megfelelően köteles az Európai Unió Bíróságához fordulni.

[omissis]